

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.12>

УДК 332(122)477

О. І. Дребот,

д. е. н., професор, академік НААН,

Інституту агроекології і природокористування НААН

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2681-1074>

Н. М. Клим,

к. е. н., доцент,

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4949-6644>

ОСНОВИ РЕКРЕАЦІЙНОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ ІЗ ВРАХУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ

O. Drebot,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Academician of NAAS,

Director Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS

N. Klym,

PhD in Economics, Associate Professor

Ukrainian National Forestry University, Lviv, Ukraine

BASICS OF RECREATIONAL FOREST USE TAKING INTO ACCOUNT ECONOMIC MECHANISMS

У статті проаналізовано сучасний стан рекреаційного лісокористування із врахування економічних механізмів, зокрема динаміку площі лісовідновлення та лісорозведення в період з 2010-2024 рр. в Україні, га, кількість рекреаційних об'єктів України. Обґрунтовано, сучасний стан рекреаційного лісокористування в Україні за період 2010–2024 рр. характеризується нестабільною динамікою: спостерігається зростання площ лісовідновлення та лісорозведення до 2020 року, зумовлене державними програмами та приватним інвестуванням, проте після 2022 року через військові дії та економічну кризу темпи значно знизилися. Кількість рекреаційних об'єктів зростає, особливо в Карпатах та Прикарпатті, завдяки попиту на екотуризм, але їхній розвиток гальмується через недостатнє фінансування, корупцію в землекористуванні та відсутність чітких регуляторних механізмів. Для стабілізації галузі необхідно посилити економічні стимули (пільгові кредити, податкові пільги) та вдосконалити управління лісовими ресурсами з урахуванням європейських стандартів. Сформовано модель інтегрованого управління рекреаційним лісокористуванням в Україні. Визначено, що інтеграція екологічних та економічних підходів дозволяє збалансувати використання лісових ресурсів для рекреації з їхньою охороною, забезпечуючи сталий розвиток галузі без шкоди для біорізноманіття. Адаптація запровадження адаптивного управління на основі моніторингу та аналізу даних дає змогу оперативно реагувати на зміни попиту, стан лісів та зовнішні фактори (наприклад, наслідки війни чи кліматичні зміни). Урахування міжнародного досвіду та стандартів (FSC, PEFC) сприяє підвищенню ефективності моделі, залученню інвестицій та інтеграції українського рекреаційного лісокористування у європейський простір.

The article analyzes the current state of recreational forest use taking into account economic mechanisms, in particular, the dynamics of the area of reforestation and afforestation in the period from 2010 to 2024 in Ukraine, hectares, the number of recreational facilities in Ukraine. It is substantiated that the current state of recreational forest use in Ukraine for the period from 2010 to 2024 is characterized by unstable dynamics: there is an increase in the area of

reforestation and afforestation until 2020, due to state programs and private investment, but after 2022, due to military operations and the economic crisis, the pace has significantly decreased. The number of recreational facilities has increased, especially in the Carpathians and Precarpathia, due to the demand for ecotourism, but their development is hampered by insufficient funding, corruption in land use and the lack of clear regulatory mechanisms. To stabilize the industry, it is necessary to strengthen economic incentives (preferential loans, tax breaks) and improve forest resource management taking into account European standards. A model of integrated management of recreational forest use in Ukraine has been formed. It has been determined that the integration of environmental and economic approaches allows balancing the use of forest resources for recreation with their protection, ensuring sustainable development of the industry without harming biodiversity. After all, the introduction of adaptive management based on monitoring and data analysis makes it possible to promptly respond to changes in demand, the state of forests and external factors (for example, the consequences of war or climate change). Taking into account international experience and standards (FSC, PEFC) contributes to increasing the efficiency of the model, attracting investment and integrating Ukrainian recreational forest use into the European space.

Ключові слова: *еколого-економічні аспекти, рекреаційна діяльність, рекреаційне лісокористування, природоохоронні території, збалансований розвиток.*

Keywords: *ecological and economic aspects, recreational activities, recreational forest use, nature conservation areas, balanced development.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Рекреаційне лісокористування є важливим аспектом сталого розвитку, поєднуючи екологічні та економічні вигоди. Проте, баланс між збереженням природних ресурсів і задоволенням рекреаційних потреб викликає чимало проблем. Основною проблемою є надмірне навантаження на екосистеми, що призводить до деградації лісових масивів. Необхідність забезпечення фінансової стійкості рекреаційного лісокористування також вимагає уваги, оскільки інвестиції у збереження та розвиток лісів часто недостатні [1].

Сучасні аспекти рекреаційного лісокористування передбачають поєднання екологічної стійкості та економічної ефективності. Одним із ключових механізмів є впровадження платних послуг, таких як туристичні маршрути, кемпінги чи екскурсії, що дозволяє генерувати доходи для лісогосподарських підприємств і одночасно контролювати навантаження на екосистеми. Економічні інструменти, зокрема диференційовані тарифи, сприяють раціональному розподілу відвідувачів і фінансуванню природоохоронних заходів.

Важливу роль відіграє державно-приватне партнерство, яке залучає інвестиції в інфраструктуру рекреаційних зон без шкоди для лісів. Наприклад, концесійні угоди на будівництво екологічно збалансованих об'єктів (готелей, спортивних майданчиків) можуть підвищити привабливість територій і забезпечити довгострокову окупність. При цьому необхідний чіткий регуляторний контроль, щоб уникнути надмірної комерціалізації та деградації лісів.

Аналіз свідчить, що ефективне рекреаційне лісокористування вимагає комплексного підходу: від обґрунтування економічної доцільності до застосування екологічних стандартів. Впровадження інноваційних механізмів, таких як карбонові кредити за збереження лісів або розвиток екотуризму, може забезпечити додаткові джерела фінансування. Таким чином, баланс між рекреаційним використанням і збереженням біорізноманіття досягається через продуману економічну політику та сучасні управлінські рішення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У сучасних умовах трансформації лісового господарства та децентралізації управління особливу увагу приділяють раціональному використанню лісових ресурсів, зокрема в регіонах з обмеженим запасом стиглих насаджень. Традиційні підходи до лісокористування потребують переоцінки, і одним із ключових напрямів стає розвиток рекреаційного лісокористування. Воно не лише сприяє економічній ефективності, а й відкриває нові можливості для комерціалізації екосистемних послуг, таких як туризм, оздоровчі та екологічні програми [2; 3; 4; 5].

Важливим аспектом є застосування економічних механізмів, що дозволяють забезпечити фінансову стійкість рекреаційного природокористування. До них належать:

- впровадження платних послуг (екскурсії, кемпінги, спортивні маршрути);
- залучення інвестицій через державно-приватне партнерство;
- стимулювання еко- та агротуризму з метою підвищення дохідності лісових територій.

Для успішної реалізації цих заходів необхідна комплексна стратегія, що поєднує екологічну відповідальність із економічною доцільністю. Це передбачає оптимізацію навантаження на лісові екосистеми, інвестиції в інфраструктуру та розробку механізмів постійного фінансування. Таким чином, рекреаційне лісокористування може стати важливим інструментом ефективного використання лісових ресурсів, особливо в малолісних районах із обмеженими запасами деревини.

Як зазначають дослідники, лісові екосистеми мають не лише господарське значення, а й важливу рекреаційну функцію. До таких ресурсів належать не тільки власне лісові масиви, а й супутні біологічні ресурси – гриби, ягоди, мисливські угіддя, а також окремі об'єкти природно-заповідного фонду, де дозволена туристична та оздоровча діяльність. Особливу цінність у рекреаційному плані становлять ліси, які позитивно впливають на здоров'я людини та мають унікальні властивості [6].

Розвиток рекреаційного лісокористування дозволяє зберегти традиційні функції лісу як джерела деревини та побічної лісопродукції, водночас

перетворюючи його на джерело соціально-економічних благ. Завдяки цьому лісові території набувають нової ролі – продуцентів рекреаційних послуг, що сприяє їх комплексному використанню.

Такий підхід відкриває додаткові можливості для економічного розвитку регіонів, особливо в малолісних зонах, де традиційне лісокористування має обмежений потенціал. Впровадження рекреаційних програм дозволяє ефективніше використовувати природні ресурси, залучати інвестиції у відновлювану економіку та забезпечувати сталий розвиток лісових територій.

І. Калуцький, М. Запоточний та Р. Остащук вказують, що використання земель лісового фонду в рекреаційних цілях вимагає спеціального підходу до ведення лісового господарства, причому не лише на самих рекреаційних ділянках, а й на прилеглих територіях. Це пов'язано з необхідністю підтримки екологічного балансу, збереження біорізноманіття та забезпечення комфортних умов для відпочиваючих [7].

Такий підхід передбачає значні фінансові вкладення, причому витрати виникають не лише на етапі створення інфраструктури (будівництво доріг, зон відпочинку, маршрутів), а й під час експлуатації об'єктів. Постійне фінансування необхідне для догляду за лісовими насадженнями, ремонту споруд, організації охорони територій та екологічного моніторингу.

Автори підкреслюють, що ефективне рекреаційне лісокористування неможливе без стабільного фінансового забезпечення та продуманої системи управління. Це вимагає залучення державних коштів, приватних інвестицій, а також розробки механізмів самоокупності, наприклад, через введення платних послуг або податкових пільг для інвесторів. Лише комплексний підхід дозволить поєднати рекреаційне використання лісів із їх довгостроковим збереженням.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Рекреаційне лісокористування є специфічною формою рекреаційної діяльності, що ґрунтується на використанні лісових біогеоценозів — ключових елементів стабільності еколого-економічних систем регіонального рівня. Враховуючи екологічну роль лісів як генераторів екосистемних послуг, інтенсивність і масштаби їх рекреаційного використання повинні

узгоджуватися з потенціалом самовідновлення природних систем. Це необхідно для забезпечення стійкого функціонування екосистем у коротко- та довгостроковій перспективі [8].

З позицій сучасної еколого-економічної парадигми, рекреаційне лісокористування має розглядатися не лише як форма відпочинку, а як інструмент збереження природного капіталу та підтримки добробуту населення через збалансоване використання лісових ресурсів.

У сучасних умовах ліс розглядається не лише як біологічна чи біофізична природна система, а й як комплексна еколого-економічна система, що поєднує природні, економічні та соціальні функції. Його сировинне значення охоплює чотири основні взаємопов'язані компоненти, тісно інтегровані із зовнішнім середовищем:

- ресурси деревного походження — насамперед стовбурна деревина, а також супутні продукти, як-от гілки, кора, деревна зелень тощо;
- недеревні рослинні ресурси, серед яких — дикорослі гриби, ягоди, плоди, лікарська і технічна сировина, а також кормові ресурси;
- ресурси тваринного походження — мисливська фауна, птахи, комахи, що мають промислове, рекреаційне та екосистемне значення;
- матеріальні ресурси неречовинного характеру, що включають рекреаційно-оздоровчий потенціал, а також ґрунтозахисну, водоохоронну та кліматорегулюючу функції лісів.

Особливу увагу слід приділити рекреаційній цінності лісових екосистем, яка визначається комплексом природних і антропогенних характеристик: рівнем лісистості, породним складом, бонітетом деревостанів, ландшафтною різноманітністю, фітонцидністю, естетичною привабливістю, характером рельєфу, наявністю грибних та ягідних угідь, водойм, транспортною доступністю і розвиненістю рекреаційної інфраструктури.

На нашу думку, оцінка лісів виключно через призму їх сировинної цінності є надто спрощеною. У контексті сучасних викликів, пов'язаних зі зміною клімату, урбанізацією та зниженням якості життя населення,

рекреаційна функція лісів набуває стратегічного значення — як джерело збереження ментального і фізичного здоров'я нації та важливий елемент екологічної безпеки.

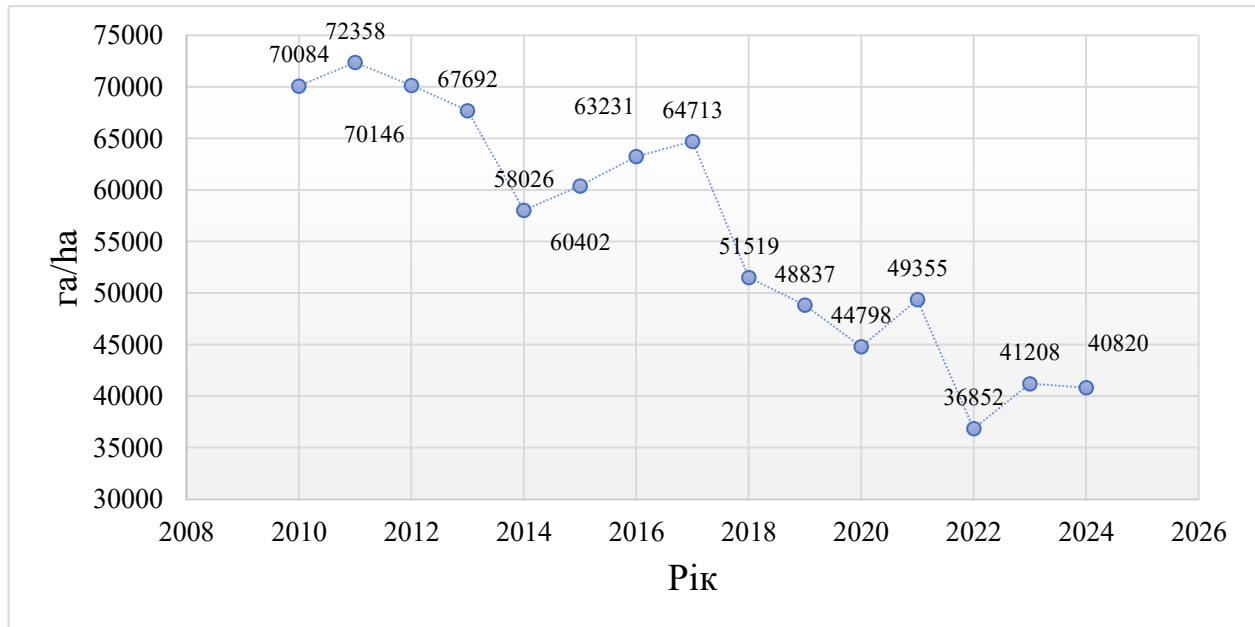

Рис.1. Площа відтворення лісів

Джерело: сформовано на основі [9].

У період 2010–2024 рр. в Україні спостерігається стійка тенденція до скорочення площ, на яких проводяться роботи з відтворення лісів. Якщо у 2010–2013 рр. ці площі стабільно перевищували 67 тис. га (з максимумом у 2011 році — 72 358 га), то вже у 2021 році вони скоротилися до 18 945 га, що становить лише 27% від рівня 2010 року. Найбільш різке зниження спостерігається з 2014 року, що збігається з початком воєнних дій на сході країни, економічною нестабільністю та зменшенням бюджетного фінансування лісового сектору [10].

У 2010-2024 роках українське лісове господарство демонструвало чітку динаміку, де обсяги природного лісовідновлення систематично перевищували показники штучного лісорозведення. Це свідчить про орієнтацію державної лісової політики переважно на відновлення лісів після суцільних та вибіркового рубок, а не на розширення лісових площ за рахунок деградованих

чи непридатних для сільського господарства земель. Упродовж 2010–2013 років спостерігалася відносна збалансованість між цими двома процесами: зокрема, у 2010 році співвідношення площ лісовідновлення до лісорозведення становило 152,1 %, що свідчило лише про півтора разову перевагу. Однак з 2014 року розрив почав стрімко зростати, досягнувши у 2015–2018 роках пікових значень — понад 2 000%. Наприклад, у 2018 році на кожен гектар лісорозведення припадало понад 28 гектарів лісовідновлення (2 844,5 %), що свідчить про критичне скорочення масштабів створення нових лісових масивів.

Основними причинами такого дисбалансу, ймовірно, є скорочення доступних земель для лісорозведення внаслідок інтенсивного використання земельного фонду для інших потреб, низький рівень фінансування відповідних програм, складність у зміні цільового призначення земель (особливо сільськогосподарського призначення), а також недостатня міжвідомча координація між Держлісагентством, органами місцевого самоврядування та аграрним сектором.

З 2021 року спостерігається певна стабілізація ситуації: обсяги лісорозведення зросли з 2 768 га у 2022 році до 6 746 га у 2024 році. Унаслідок цього співвідношення лісовідновлення до лісорозведення знизилося до 521,4 % у 2023 році та 505,0 % у 2024 році. Хоча ці показники залишаються високими, вони свідчать про тенденцію до поступового вирівнювання ситуації (рис. 2).

Отже, лісовідновлення й надалі домінує, що зумовлено потребою у відновленні лісів після господарських рубок. Натомість лісорозведення залишається слабо розвиненим напрямом, що стримує досягнення як національних, так і міжнародних цілей зі збільшення лісистості території та поглинання вуглецю. Позитивним сигналом є помітне зростання лісорозведення у 2023–2024 рр., яке необхідно підтримати шляхом інституційного та фінансового посилення.

Рис. 2. Динаміка площі лісовідновлення та лісорозведення в період з 2010-2024 рр. в Україні, га

Джерело: сформовано та розраховано на основі [9].

Рекреаційна інфраструктура, створена державним підприємством «Ліси України», відіграє важливу роль у формуванні екологічної культури населення, збереженні природних екосистем та розвитку сталого туризму. Станом на 2024 рік в Україні функціонує 949 рекреаційних об'єктів у межах дев'яти регіональних лісових офісів. Найбільша кількість таких об'єктів зосереджена у Карпатському (197 об'єктів, 20,8 %) та Поліському (179 об'єктів, 18,9 %) офісах, що пояснюється як високою туристичною привабливістю, так і екологічною цінністю відповідних територій. Високі показники також характерні для Центрального та Подільського офісів (по 142 об'єкти, 15 %), які обслуговують густонаселені регіони, зокрема Київську, Вінницьку та навколишні області (рис. 3).

Натомість Столичний лісовий офіс має 111 рекреаційних об'єктів (11,7 %), Північний — 90 (9,5 %), а Слобожанський — 63 (6,6 %). Найменш розвиненими за кількістю рекреаційних об'єктів є Східний (11 об'єктів, 1,2 %) та Південний (14 об'єктів, 1,5 %) лісові офіси. Ймовірними причинами цього є обмежена лісистість регіону, недостатня туристична інфраструктура, а також зниження фінансових вкладень у розвиток лісового рекреаційного потенціалу цих територій (рис. 3).

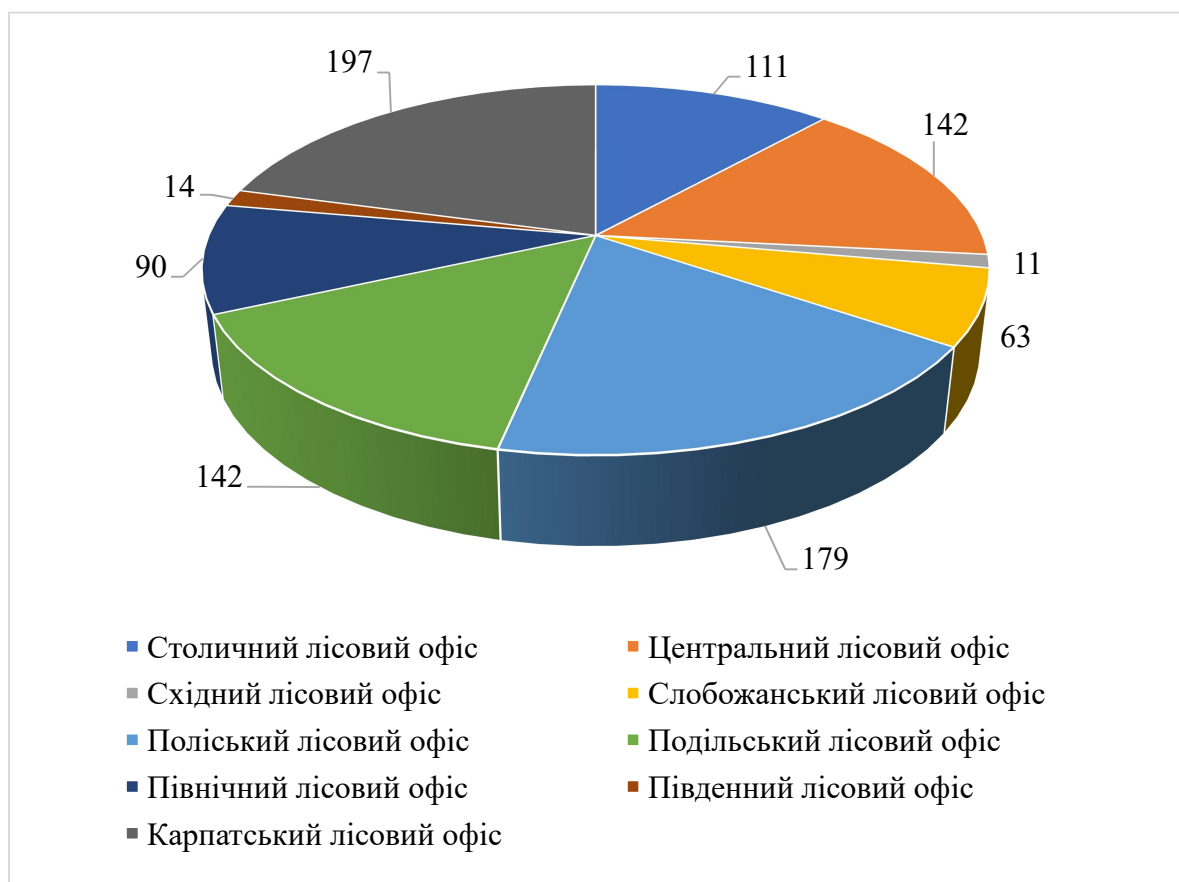

Рис. 3. Кількість рекреаційних об'єктів України

Джерело: сформовано автором на основі [11].

У контексті державної політики важливо відзначити, що у 2023–2024 рр. ДП «Ліси України» ініціювало масштабну програму розвитку рекреаційної інфраструктури, в межах якої вже облаштовано понад 120 нових рекреаційних пунктів, а ще 50 заплановано на 2025 рік [12; 13; 14].

Особливої популярності набули так звані «Лісовички» — міні-рекреаційні комплекси, що включають альтанки, дитячі майданчики, джерела

питної води, вбиральні, майданчики для приготування їжі, сміттєві контейнери та еко-стежки. У період 2023–2024 рр. відкрито понад 100 таких об'єктів. У 2024 році кількість відвідувань лісових рекреаційних пунктів перевищила 2 млн осіб, і очікується, що до кінця 2025 року ця цифра зросте до 5 млн. Масове облаштування зон відпочинку також сприяє зниженню випадків пожеж у лісах: зафіксовано зменшення кількості загорянь у 1,5 раза порівняно з 2023 роком [15].

У контексті сучасних екологічних викликів, пов'язаних зі зміною клімату, деградацією земель та необхідністю досягнення кліматичної нейтральності, підвищення ефективності та масштабів лісорозведення має стати одним із пріоритетних напрямів лісової політики України. Це потребує впровадження стимулів для органів місцевого самоврядування, розвитку механізмів державно-приватного партнерства та залучення міжнародної фінансово-технічної підтримки у межах природоорієнтованих кліматичних програм.

Такий тренд є вкрай загрозливим з точки зору забезпечення екологічної безпеки, стабільності водного балансу, боротьби з ерозією ґрунтів та досягнення кліматичних цілей. Практичне припинення лісорозведення прямо суперечить національним та міжнародним зобов'язанням України щодо збільшення лісистості та зменшення вуглецевого сліду сільськогосподарського виробництва.

Для подолання негативних тенденцій необхідно на державному рівні переглянути пріоритети лісової політики. Доцільно відновити та посилити програми лісорозведення, зокрема в малолісистих регіонах. Важливим інструментом може стати стимулювання фермерських господарств та територіальних громад до передачі деградованих або малопродуктивних сільськогосподарських земель під заліснення. Також доцільно розширити практику природного лісовідновлення в місцях, де це екологічно виправдано. Крім того, критично важливим є забезпечення стабільного фінансування лісогосподарських підприємств, запровадження сучасних механізмів

супутникового моніторингу та публічної звітності про хід лісовідновлення й лісорозведення.

Таким чином, забезпечення сталого відтворення лісів в Україні вимагає системного підходу, стратегічного планування та ефективної міжвідомчої координації, що має ґрунтуватися на принципах сталого природокористування та адаптації до зміни клімату.

Для ефективного управління рекреаційним потенціалом лісів в умовах сучасних викликів необхідне впровадження цілісного системного підходу, який поєднує екологічні, соціальні, економічні та інформаційно-управлінські аспекти. Такий підхід має базуватися на принципах сталого природокористування, міжсекторальної координації та участі місцевих громад у прийнятті рішень.

З метою візуалізації основних елементів та взаємозв'язків у межах рекреаційного лісокористування пропонується модель інтегрованого управління, яка охоплює ключові функціональні блоки та механізми впливу на формування і реалізацію рекреаційної політики у лісовому секторі.

Структура моделі інтегрованого управління рекреаційним лісокористуванням в Україні базується на п'яти взаємопов'язаних функціональних блоках, кожен з яких виконує ключову роль у забезпеченні сталого розвитку рекреаційного природокористування.

Перш за все, природоохоронний блок спрямований на збереження екологічної стійкості лісових екосистем шляхом впровадження заходів з попередження та ліквідації лісових пожеж, боротьби з шкідниками та хворобами лісу, контролю за антропогенним навантаженням і системного моніторингу стану лісових масивів.

Соціально-економічний блок охоплює взаємодію з місцевими громадами, стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва у сфері туризму й рекреації, створення нових робочих місць, а також формування соціально відповідальної моделі використання лісових ресурсів, орієнтованої на довгострокову вигоду для територіальних громад.

Рис. 4. Модель інтегрованого управління рекреаційним лісокористуванням в Україні

Джерело: сформовано автором.

Еколого-освітній блок передбачає підвищення рівня екологічної культури населення через реалізацію просвітницьких і навчальних програм, зокрема для молоді, спрямованих на формування відповідального ставлення до природного середовища та збереження лісового фонду.

Туристично-рекреаційний блок включає просторове планування розвитку рекреаційної інфраструктури, впровадження природоорієнтованих форм туризму (екологічного, оздоровчого, пішохідного, сімейного), створення конкурентоспроможних туристичних продуктів, а також підвищення туристичної привабливості внутрішніх лісових регіонів України.

Завершує модель інформаційно-аналітичний блок, який забезпечує цифрову трансформацію системи управління через впровадження геоінформаційних технологій, моніторинг рекреаційного навантаження, оцінювання ефективності управлінських рішень і надання відкритого доступу до актуальної інформації для громадськості, бізнесу та органів влади.

Запропонована модель створює концептуальну основу для формування дієвої національної політики у сфері рекреаційного лісокористування, яка здатна забезпечити екологічну безпеку, соціальну стабільність і економічну доцільність на основі збалансованого використання природного капіталу лісів України.

ВИСНОВОК

Результати аналізу дозволяють виділити кілька ключових висновків. Карпатський і Поліський лісові офіси — лідери за розгалуженістю рекреаційної мережі, що пов'язано з високою щільністю природоохоронних територій і туристичним навантаженням. Центральний і Подільський офіси — важливі для забезпечення рекреаційних послуг для урбанізованих центрів країни. Столичний, Північний і Слобожанський офіси — мають значну частку рекреаційних об'єктів і відіграють важливу роль у розвитку лісового відпочинку. Східний і Південний офіси — мають значний невикористаний потенціал, який варто розглядати в межах державних програм розвитку природоорієнтованої інфраструктури. Програма «Лісовички» є прикладом успішного масштабування пілотних рішень — особливо в межах Столичного офісу

Окрім безпосереднього рекреаційного ефекту, варто також підкреслити соціально-економічний та еколого-освітній вплив: об'єкти доступні

безкоштовно, що сприяє залученню широких верств населення, підвищує екологічну свідомість, а також формує культуру відповідального ставлення до довкілля.

З урахуванням зазначеного, розвиток лісової рекреаційної інфраструктури в Україні можна розглядати як стратегічний інструмент зміцнення зв'язку між населенням і природою, підвищення туристичного потенціалу регіонів та ефективного природоохоронного менеджменту.

Література

1. Мединська Н.В., Близнюк В.В., Гюлтекін О.О., Подлегаєв В.П., Казюк Т.Ю. Еколого-економічні аспекти рекреаційного лісокористування: оцінка ефективності та фінансова стійкість. *Ефективна економіка*. 2024. № 6. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3995/4030> (дата звернення: 10.06.2025).
2. Дубовіч І. А., Фомічева Т. Є., Васишин Х. Р. Сучасні проблеми та перспективи розвитку екологічного туризму на території лісового фонду Українських Карпат. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2021. № 44. С. 75–80. <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/768/741> (дата звернення: 10.06.2025).
3. Марків П. Д. Оцінка рекреаційної стійкості лісових насаджень. *Лісівництво і агролісомеліорація*. 2009. Вип. 116. С. 211–213.
4. Пантелеймоненко А. О., Гончаренко В. В. Кооперативи у сфері рекреаційних послуг: досвід США. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2019. Вип. 3(36). С. 36–44. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3\(36\).36-44](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3(36).36-44).
5. Прокопович О. Р. Європейський досвід впровадження еколого-економічних проєктів у діяльність лісових кластерів. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.15. С. 96–100.

6. Дейнека А., Копач М. Проблеми і перспективи рекреаційного використання лісів Львівської області. *Регіональна економіка*. 2001. № 2. С. 171–175

7. Калущкий І.Ф., Запоточний М.М., Осташук Р.В. Проблеми збереження гірських лісів в умовах інтенсивного розвитку рекреації на Прикарпатті. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*. 2011. Вип. 21.13. С. 8–17.

8. Гюлтекін, О. (2022). Еколого-економічне забезпечення рекреаційного лісокористування в умовах поглиблення децентралізаційних процесів. *Економіка та суспільство*, № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-66>

9. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.06.2025).

10. Питуляк Мирослава, Питуляк Микола. Особливості рекреаційного лісокористування в Тернопільській області. *Наукові записки*. 2017. №2. С. 185-190.

11. Рекреаційні пункти ДП «Ліси України». URL: <https://e-forest.gov.ua/rekreatsiia/> (дата звернення: 15.06.2025).

12. Державне агентство лісових ресурсів України. Інвестиційна програма ДП «Ліси України»: 50 нових рекреаційних пунктів у 2025 році. URL: <https://forest.gov.ua/news/investytsiina-prohrama-dp-lisy-ukrainy-50-novykh-rekreatsiinykh-punktiv-u-2025-rotsi> (дата звернення: 15.06.2025).

13. УКРІНФОРМ. В Україні збудують понад 120 лісових рекреаційних пунктів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3710521-v-ukraini-zbuduut-ponad-120-lisovih-rekreacijnih-punktiv.html> (дата звернення: 10.06.2025).

14. Екорішення: в Україні створять понад 120 лісових рекреаційних пунктів. URL: <https://rubryka.com/2023/05/17/ekorishennya-v-ukrayini-stvoryat-ponad-120-lisovyh-rekreatsijnyh-punktiv/> (дата звернення: 20.06.2025).

15. ДП «Ліси України. Цьогоріч рекреаційні пункти ДП «Ліси України» відвідало понад 2 мільйони українців. URL: <https://e-forest.gov.ua/news/vidvidalo-ponad-2-milyony-ukrayintsev>

forest.gov.ua/tsohorich-rekreatsijni-punkty-dp-lisy-ukrainy-vidvidalo-ponad-2-miljony-ukraintsiv/ (дата звернення: 20.06.2025).

Reference

1. Medynska, N.V. Blyzniuk, V.V. Hiultekin, O.O. Podliehaiev, V.P. and Kaziuk, T. Yu. (2024), “Ecological and economic aspects of recreation forest use: evaluation of efficiency and financial sustainability”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 6, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3995/4030> (Accessed 10 June 2025).
2. Dubovich, I. A. Fomicheva, T. Ye. and Vasylyshyn, Kh. R. (2021), “Current problems and prospects of ecological tourism development on the territory of the ukrainian carpathians forest fund”, *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, vol. 44, pp. 75–80, available at: <https://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/768/741> (Accessed 10 June 2025).
3. Markiv, P. D. (2009), “Assessment of recreational sustainability of forest stands”, *Lisivnytstvo i ahrolisomelioratsiia*, vol. 116, pp. 211–213.
4. Panteleimonenko, A. O. and Honcharenko, V. V. (2019), “Cooperatives in the Sector of Recreation Services: the US Experience”, *Tsentrlnoukraiinskyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky*, vol. 3(36), pp. 36–44. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3\(36\).36-44](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2019.3(36).36-44).
5. Prokopovych, O. R. (2012), “European experience in implementing ecological and economic projects in the activities of forest clusters”, *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 22.15, pp. 96–100.
6. Deineka, A. and Kopach, M. (2001), “Problems and prospects of recreational use of forests in Lviv region”, *Rehionalna ekonomika*, vol. 2, pp. 171–175.
7. Kalutskyi, I.F. Zapotochnyi, M.M. and Ostashuk, R.V. (2011), “Problems of preserving mountain forests in conditions of intensive development of recreation in the Carpathian region. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy*, vol. 21.13, pp. 8–17.

8. Gultekin, O. O. (2022), "Ecological and economic support of recreational forest management in the context of deepening decentralization processes", *Ekonomika ta suspilstvo*, [Online], vol. (44). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-66>.
9. State Statistics Service of Ukraine (2024), available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 15 June 2025).
10. Pytuliak, M. and Pytuliak, M. (2017), "The peculiarities of the nature forest use in Ternopil region", *Naukovi zapysky*, vol. 2, pp. 185-190, available at: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9134/1/30.pdf> (Accessed 10 June 2025).
11. State Enterprise "Forests of Ukraine" (2024), "Recreational points of the State Enterprise "Forests of Ukraine", available at: <https://e-forest.gov.ua/rekreatsiia/> (Accessed 15 June 2025).
12. State Agency of Forest Resources of Ukraine (2025), "Investment program of the State Enterprise "Forests of Ukraine": 50 new recreational points in 2025", available at: <https://forest.gov.ua/news/investytsiina-prohrama-dp-lisy-ukrainy-50-novykh-rekreatsiinykh-punktiv-u-2025-rotsi> (Accessed 15 June 2025).
13. UKRINFORM (2023), "Over 120 forest recreation centers to be built in Ukraine", available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3710521-v-ukraini-zbuduut-ponad-120-lisovih-rekreacijnih-punktiv.html>. (Accessed 10 June 2025).
14. Rubric (2023), "Eco-solutions: Over 120 forest recreation areas to be created in Ukraine", available at: <https://rubryka.com/2023/05/17/ekorishennya-v-ukrayini-stvoryat-ponad-120-lisovyh-rekreatsijnyh-punktiv/> (Accessed 20 June 2025).
15. State Enterprise "Forests of Ukraine" (2024), "This year, more than 2 million Ukrainians visited the recreational areas of the State Enterprise "Forests of Ukraine", available at: <https://e-forest.gov.ua/tsohorich-rekreatsijni-punkty-dp-lisy-ukrainy-vidvidalo-ponad-2-miljony-ukraintsiv/> (Accessed 20 June 2025).

Стаття надійшла до редакції 21.07.2025 р.